

УДК: 349.41

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.2.8>

ПЕРЕВАЖНЕ ПРАВО ОРЕНДАРЯ НА КУПІВЛЮ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Удовенко Ю.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу,**Державний торговельно-економічний університет*

ORCID: 0000-0001-7280-2633

e-mail: y.udovenko@knute.edu.ua

Удовенко Ю.О. Переважне право орендаря на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення: теоретико-правовий аналіз.

У статті здійснено аналіз стану наукових розробок щодо питання переважного права на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення (зокрема земельної частки (паю)). Підкреслено, що це питання набуло значної актуальності у зв'язку зі зняттям мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення, оскільки довгострокова оренда земельної ділянки не обмежує можливість розпоряджатися приватною власністю. Разом із тим, зазначено, що правове регулювання переважного права оренди є важливим інструментом захисту його прав.

Встановлено, що залежно від обраного власником способу відчуження земельної ділянки здійснюється шляхом укладення договору купівлі-продажу або на земельних торгах (аукціоні). Обґрунтовується теза про те, що реалізація переважного права орендаря на купівлю земельної ділянки є складною саме для орендаря, оскільки на нього покладається обов'язок здійснити низку юридичних та організаційних дій для використання цього права. Деталізовано, що для реалізації цього права потрібні не лише певні умови, а й відповідні передумови. Основними передумовами є наявність юридичних орендних правовідносин, зареєстроване належним чином право оренди, належне виконання орендарем обов'язків за договором оренди, продаж земельної ділянки протягом строку користування нею, а також згода орендаря на її викуп. Підкреслено, що орендар має переважне право лише у разі продажу земельної ділянки, тоді як на інші види договорів відчуження це право не поширюється. Вказано, що зазначене право також не поширюється на інші категорії земель, незважаючи на те, що орендарі тривалий час користуються земельною ділянкою та інвестують у неї. Це призводить до нерівного правового становища орендарів.

Авторка акцентує увагу, що передача переважного права купівлі орендарю земельної ділянки сільськогосподарського призначення здійснюється за письмовим договором, істотні умови якого законодавством не визначені. Зроблено висновок, що для врегулювання окремих проблем у цій сфері законодавство потребує певного категоріального уточнення з метою формування єдиної судової практики, а також подальшого вдосконалення механізму реалізації цього права.

Ключові слова: земельна ділянка, приватна власність, переважне право орендаря, ринок землі, договір купівлі-продажу, оренда землі.

Udovenko Y.O. The tenant's pre-emptive right to purchase agricultural land: theoretical and legal analysis.

The article analyses the state of scientific research on the issue of pre-emptive rights to purchase agricultural land (in particular, land shares (parcels)). It is emphasised that this issue has become particularly relevant in connection with the lifting of the moratorium on the alienation of agricultural land, since long-term lease of land does not restrict the possibility of disposing of private property. At the same time, it is noted that legal regulation of the pre-emptive right to lease is an important tool for protecting these rights.

It has been established that, depending on the method of alienation of the land plot chosen by the owner, it is carried out by concluding a purchase and sale agreement or at a land auction. The thesis that the realisation of the tenant's pre-emptive right to purchase a land plot is difficult for the tenant is justified, since the tenant is obliged to perform a number of legal and organisational actions to exercise this right. It is specified that the realisation of this right requires not only certain conditions, but also relevant prerequisites.

The main prerequisites are the existence of legal lease relations, proper performance by the lessee of obligations under the lease agreement, sale of the land plot during the term of its use, and the lessee's consent to its purchase. It is emphasised that the lessee has a pre-emptive right only in the case of the sale of the land plot, while this right does not apply to other types of alienation agreements. It is stated that this right also does not extend to other categories of land, despite the fact that tenants have been using the land plot for a long time and investing in it. This leads to an unequal legal position for tenants.

The author emphasises that the transfer of the pre-emptive right to purchase agricultural land to the tenant is carried out under a written agreement, the essential terms of which are not defined by law. It is concluded that in order to resolve certain issues in this area, the legislation requires certain categorical clarification with a view to establishing uniform judicial practice and further improving the mechanism for exercising this right.

Key words: land plot, private property, tenant's pre-emptive right, land market, purchase and sale agreement, land lease.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що Конституція України, Земельний та Цивільний кодекси України закріплюють три рівноправні форми власності на землю, значна частина земельних ділянок фактично перебуває в користуванні. Одним із найпоширеніших способів використання земельних ділянок є оренда. Після скасування мораторію (заборони) на відчуження земель сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва орендні правовідносини набули значного наукового та практичного інтересу. Функціонування ринку земель підкреслює важливість довгострокової оренди, яка є суттєвим інструментом захисту орендаря. Адже орендар, який належно виконує умови договору оренди землі, має переважне право на її купівлю. Утім, практична реалізація цього права залишається доволі складною через прогалини законодавства, нечіткий категоріальний апарат та відсутність сформованої судової практики, що підкреслює актуальність та необхідність теоретико-правового аналізу проблеми.

Метою дослідження є проведення системного науково-практичного аналізу особливостей реалізації переважного права орендаря на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення, з'ясування основних проблем правозастосування, зокрема колізій та прогалин, а також розроблення обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства у цій сфері.

Стан опрацювання проблематики. Орендні правовідносини у земельному праві завжди перебували у фокусі уваги як теоретиків, так і практиків. Проблематиці орендного землекористування в період ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення присвячено праці Андрейцева В.І., Мірошніченка А.М., Марусенка Р.І., Каракаша І.І., Кулинича П.Ф., Шульги М.В. та інших науковців. Водночас зважаючи на те, що переважне право орендаря на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення (приватної власності) було вдосконалено та деталізовано у 2021 році, окремі практичні та правові аспекти потребують подальшого наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. У судовій практиці сформувалося усталене розуміння переважного права як такого суб'єктивного цивільного права, що надає його носієві можливість пріоритетно, порівняно з іншими особами, набути певне право або реалізувати вже існуюче суб'єктивне право [4]. Відповідно до положень Закону України «Про оренду землі», законодавець виокремлює два самостійні види переважного права орендаря: переважне право на поновлення договору оренди землі та переважне право на купівлю орендованої земельної ділянки [2]. Ці права мають самостійний характер, оскільки різняться за змістом та механізмом реалізації. Так, під переважним правом оренди розуміють переважне право орендаря перед іншими особами на укладення договору оренди земельної ділянки на новий строк. Переважне право купівлі орендованої земельної ділянки означає можливість орендаря набути право власності на таку земельну ділянку пріоритетно перед іншими потенційними покупцями у разі її відчуження власником [7]. Відтак зосередимо увагу на дослідженні переважного права купівлі орендованої земельної ділянки сільськогосподарського призначення, оскільки воно становить важливий елемент механізму реалізації та захисту прав орендаря під час функціонування ринку земель.

Майже кожен сільськогосподарський товаровиробник на сьогодні є орендарем земельної ділянки і фактично вирішує питання щодо набуття права власності на таку земельну ділянку. Адже орендар безпосередньо не ініціює процедуру купівлі земельної ділянки, а фактично приймає пропозицію власника щодо її відчуження. Звідси переважне право на купівлю земельної ділянки виникає виключно у орендаря такої ділянки. Водночас реалізація цього права можлива лише за умови дотримання певної процедури, коли власник має намір продати земельну ділянку. Зазначимо, що законодавство України не містить визначення поняття «переважне право купівлі земельної ділянки». Це зумовлює необхідність уточнення понятійного апарату оскільки відсутність єдиної термінології призводить до різного трактування та застосування цієї правової конструкції на практиці.

Відповідно до п. 1 ст. 9 Закону України «Про оренду землі» виділяються такі види переважного права орендаря: 1) переважне право на отримання орендованої земельної ділянки у власність шляхом участі у земельних торгах (аукціоні); 2) переважне право на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення [2]. Зазначені види переважного права орендаря є самостійними, оскільки характеризуються різними механізмами реалізації. Ми вважаємо, що купівля-продаж земельних ділянок через аукціони є процедурно простішою порівняно з реалізацією переважного права, яке здійснюється через нотаріуса.

Земельний кодекс України наділяє орендаря правом переважного викупу лише земель сільськогосподарського призначення (зокрема у ст. 130-1). У цій нормі закріплено суб'єктів переважного права, черговість його реалізації, порядок та процедуру реалізації такого права [1]. Натомість щодо земель несільськогосподарського призначення законодавством України не передбачено спеціальної процедури реалізації переважного права орендаря на їх придбання. Тому відчуження таких земель здійснюється простою процедурою за загальними правилами цивільного та земельного законодавства. Аналізуючи принцип єдності юридичної долі земельної ділянки та розташованого на ній нерухомого майна, доцільно зазначити про фактичну пріоритетність орендаря на викуп земельної ділянки. Зокрема, розташування на земельній ділянці державної або комунальної власності будівлі чи споруди, що перебувають у приватній власності, надає їх власнику першочергове право на викуп такої земельної ділянки без проведення аукціону шляхом звернення до уповноважених органів влади. У зв'язку з цим доцільно встановити спеціальний порядок викупу земель несільськогосподарського призначення для орендарів, які: 1) мають будівлі чи споруди, розміщені на орендованій земельній ділянці; 2) користуються такою земельною ділянкою понад 10 років.

Загалом переважне право орендаря виникає за сукупності певних передумов та умов. Зокрема, основними передумовами виникнення такого права є: наявність юридичних орендних правовідносин, зареєстроване належним чином право оренди, належне виконання обов'язків орендарем за чинним договором оренди, продаж земельної ділянки під час строку користування нею, а також згода орендаря на її викуп [6]. У разі відсутності такої згоди договір оренди діє до закінчення встановленого строку. Спеціальні правила, що визначають умови, способи і порядок реалізації переважного права купівлі земель сільськогосподарського призначення, закріплені у ст. 130-1 Земельного кодексу України. З вище викладеного слідує, що продаж земельних паїв має певні особливості, правила і процедури, які необхідно враховувати.

До умов, що супроводжують реалізацію переважного права орендаря, належать:

1. Рішення власника земельної ділянки сільськогосподарського призначення про продаж земельної ділянки. Відповідно до частин першої та другої статті 78 Земельного кодексу України право власності на землю – це право володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками [1]. Тому особа на власний розсуд розпоряджається земельною ділянкою, оскільки це її право, а не обов'язок.

2. Пропозиція земельної ділянки до продажу без проведення земельного аукціону здійснюється окремо, оскільки така процедура відрізняється від продажу з аукціоном.

3. Відповідність орендаря визначеним законодавством критеріям щодо набуття земельної ділянки сільськогосподарського призначення у власність (зокрема, наявність громадянства України, відповідний вік та цивільна дієздатність, відсутність заборон на придбання землі тощо).

4. Спроможність орендаря сплатити ціну продажу земельної ділянки, а також виконати всі інші умови договору купівлі-продажу, встановлені продавцем. Існують два можливі варіанти щодо переважного права орендаря на купівлю земельної ділянки: а) орендар зацікавлений і має фінансову спроможність придбати земельну ділянку; б) орендар зацікавлений, але не має фінансової спроможності набути у власність таку земельну ділянку, і право купівлі передається іншій особі; в) орендар не зацікавлений у купівлі, і право набуття земельної ділянки належить іншим особам. У разі реалізації першого варіанту орендар може придбати земельну ділянку за умови сплати ціни, за якою вона пропонується до продажу. Це означає, що власник має право продати земельну ділянку іншій особі за ціною, не нижчою за ту, яка була запропонована орендарю. Таким чином, орендар має пріоритетне право лише у разі продажу земельної ділянки, сплати ціни, визначеної продавцем, та виконання інших встановлених ним умов. На інші види договорів, крім купівлі-продажу, переважне право не поширюється [5]. Водночас певна специфіка виникає у випадку, коли власником земельної ділянки є особа, яка не досягла вісімнадцяти років, що зумовлено обмеженою цивільною дієздатністю неповнолітніх та необхідністю додаткових гарантій захисту їхніх майнових прав (наприклад, дозвіл органу опіки та піклування, тощо).

5. Можливість передачі переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення іншій особі (яка відповідає вимогам земельного законодавства щодо набуття права власності на такі землі), якщо сам орендар не може або не бажає скористатися таким правом.

Зокрема у зв'язку з відсутністю наміру реалізувати це право, недостатньою фінансовою спроможністю, наявністю законодавчих обмежень щодо набуття землі, наприклад для юридичних осіб з іноземним капіталом, або у випадку досягнення граничного розміру земельної площі, що може перебувати у власності однієї особи тощо. Фактично у такому випадку, за умови належного виконання істотних умов договору оренди землі, відбувається передача (відчуження) права первинного викупу земельної ділянки сільськогосподарського призначення на платній або безоплатній основі іншій особі.

Узгоджених типових форм передачі переважного права орендаря на викуп земельних ділянок законодавством не встановлено. Водночас Земельний кодекс України доповнено положенням щодо трансферу переважного права (зокрема ч. 5 ст. 130-1), який відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» є одним із видів обтяжень, що підлягає обов'язковій державній реєстрації [1]. Передача переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення іншій особі має наступну процедуру:

1. Укладення письмового договору про передачу переважного права, за якого участь власника земельної ділянки не потрібна. Разом з тим, норми Земельного кодексу України не містять вимоги нотаріального посвідчення такого договору.

2. Державна реєстрація переданого права як обтяження речових прав на землю.

3. Повідомлення власника земельної ділянки про передачу права протягом трьох робочих днів після державної реєстрації договору.

4. Перехід усіх прав і обов'язків до нового суб'єкта переважного права [1]. Право може бути передано лише один раз; подальший трансфер заборонений. Звідси випливає, що законодавство України не передбачає висування інших умов: орендар або погоджується на пропозицію, або відмовляється від неї.

Аналіз практики свідчить, що найпоширенішими випадками порушення переважного права є: 1) затримка надсилання повідомлення (наприклад, через неточності в реєстрі); 2) зловживання (наприклад, затягування або навмисне ігнорування суб'єкта переважного права); укладення договору за заниженою ціною, тощо [8]. Звідси процедура передачі переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення іншій особі потребує законодавчої деталізації. По-перше, необхідно чітко визначити форму договору, його істотні умови та порядок нотаріального посвідчення. По-друге, слід встановити наслідки неналежного повідомлення власника. По-третє, важливо виробити механізм контролю за добросовісністю сторін.

Наступним питанням, на якому доцільно зосередити увагу, є визначення суб'єктів, наділених першочерговим правом викупу земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Положення ст. 130¹ Земельного кодексу України встановлює черговість таких суб'єктів. Зокрема, законодавством передбачений пріоритет особі, яка має спеціальний дозвіл на видобування корисних копалин загальнодержавного значення. Це не поширюється на земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна (будівлі, споруди), що перебувають у власності особи, яка використовує земельну ділянку на праві власності, оренди, емфітевзису, суперфіцію, а також крім земельних ділянок для садівництва [1]. У витягу Державного земельного кадастру зазначається відповідна інформація про наявність або відсутність таких земельних ділянок. Тобто, якщо на земельну ділянку виданий спеціальний дозвіл на користування надрами або іншими корисними копалинами, першочергове право матиме особа, яка має такий спеціальний дозвіл. У другу чергу цим правом наділяється орендар земельної ділянки, за умови відсутності першочергового суб'єкта або у разі його відмови від реалізації права. Ідентифікувати суб'єктів другої черги переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення можна шляхом отримання відомостей із Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Ми вважаємо, що концепція «першої та другої черги» переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення має застосовуватися лише у випадку, коли на земельній ділянці, яку власник вирішив продати, одночасно присутні користувач надр і орендар. У такому випадку реалізується переважне право, де пріоритет на придбання ділянки має покупець першої черги.

З метою уникнення юридичної плутанини та застосування коректної термінології, доцільно замінити формулювання «перша та друга черга» на «суб'єкти першочергового права» та «суб'єкти переважного права». Де суб'єкти першочергового права на купівлю земельної ділянки – це особи, які мають найвищий пріоритет на викуп земельної ділянки (за наявності спеціального дозволу). Суб'єкти переважного права на купівлю земельної ділянки – це орендарі, які мають перевагу перед усіма іншими потенційними покупцями, що не є орендарями, але не перед суб'єктами першочергового права. Водночас аналіз міжнародного досвіду засвідчує, що жодна держава, окрім України, не надає надкористувачам переважного права на придбання земель сільськогосподарського

призначення. Ми вважаємо, що така законодавча конструкція створює привілейоване становище для надкористувачів і призводить до порушення принципу раціонального використання земель сільськогосподарського призначення.

У разі відсутності у договорі оренди переважного права орендаря таке право залишається за орендарем. Якщо власник має намір продати земельну ділянку особі з переважним правом і така особа погоджується на придбання, сторони можуть спільно обрати нотаріуса за місцем перебування продавця, покупця або земельної ділянки [8]. Щодо переважного права орендаря на купівлю земель сільськогосподарського призначення, законодавство закріплює дещо складну процедуру, у якій беруть участь власник земельної ділянки, орендар, нотаріус та інша особа, якій може бути передане переважне право викупу землі. Основні етапи процедури:

1. Повідомлення про продаж орендованої земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Орендодавець зобов'язаний зареєструвати свій намір щодо продажу такої землі у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Тобто власник земельної ділянки не пізніше ніж за два місяці до дня укладення договору купівлі-продажу подає заяву про намір такого продажу до нотаріуса, який здійснюватиме нотаріальне посвідчення договору.

2. Сповіднення орендаря орендованої земельної ділянки. Нотаріус протягом трьох робочих днів з дня отримання заяви від орендодавця зобов'язаний повідомити орендаря про такий намір (цінним листом з описом вкладень та повідомленням про вручення або особисто під розписку). Вся інформація про орендаря міститься в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Якщо така інформація відсутня, орендар фактично відсутній і позбавлений переважного права викупу. Отже, обов'язок повідомити орендаря про намір власника продати земельну ділянку покладається на нотаріуса, а не на власника землі. Орендар вважається повідомленим у випадках: а) є відповідна позначка про відмову орендаря від отримання повідомлення; б) повідомлення повернуто нотаріусу у зв'язку із закінченням встановленого строку зберігання.

3. Згода на купівлю орендованої земельної ділянки. У разі наміру скористатися таким переважним правом орендар зобов'язаний повідомити про це нотаріуса (цінним листом з описом вкладень та повідомленням про вручення або особисто під розписку). Вважається, що орендар відмовився від свого права у разі: а) відмови від укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки; б) неявки на визначений час та дату до нотаріуса; в) ненадання належного повідомлення нотаріусу про бажання скористатися переважним правом.

4. Укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Нотаріус протягом місяця з дня отримання повідомлення від орендаря повинен призначити день та час укладення договору (про що повідомляє цінним листом з описом вкладень та повідомленням про вручення).

5. Передача переважного права. Виникає за потреби та за волею орендаря [1].

Висновки. Ми зазначали, що механізм реалізації переважного права на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення є складним та фінансово затратним. Існує висока ймовірність того, що орендодавець може його обходити. Тому, перш за все, необхідно виробити єдиний категоріальний апарат для належного практичного використання цього права. Зокрема, доцільно внести зміни до ст. 131-1 Земельного кодексу України поняттям «переважне право купівлі земельної ділянки». Крім того, з метою уникнення юридичної плутанини доцільно замінити формулювання «перша та друга черга» на «суб'єкти першочергового права» та «суб'єкти переважного права». Водночас надання такого права насамперед надкористувачам, на нашу думку, створює для них привілейоване становище та призводить до порушення принципу раціонального використання земель сільськогосподарського призначення.

У разі виявлення наміру продажу земельної ділянки сільськогосподарського призначення, яка перебуває в оренді, орендар може її викупити або передати своє право іншій особі. Ефективність цих процедур залежить не лише від матеріальних норм, а й від стабільності та об'єктивності реєстраційної та нотаріальної діяльності. Наприклад, зафіксовані випадки технічних причин, через які скановані копії документів не відображаються у реєстрі. Разом з тим, не всі чинні права оренди зареєстровані у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Крім того, закон не встановлює чіткого обов'язку нотаріуса перевіряти реєстр земель до 2013 року. Таким чином, необхідно перевести фактичні земельні відносини у юридично оформлені документи. Також слід актуалізувати інформацію щодо адреси місцезнаходження орендаря та покласти на нотаріусів обов'язок перевіряти інформацію про наявність зареєстрованих договорів оренди землі, укладених до 2013 року. На законодавчому рівні визначити поняття «неналежне виконання» договору оренди, адже нотаріусу складно перевірити чи належно виконувалися умови договору. Крім того, доцільно впровадити систему моніторингу та контролю за реєстрацією земельних угод для виявлення потенційні порушення переважного права та включити кримінально-правову відповідальність за умисне порушення порядку його реалізації.

Процедура передачі переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення іншій особі потребує законодавчої деталізації. Укладення письмового договору про передачу переважного права можливе без участі власника земельної ділянки. Разом із тим, норми Земельного кодексу України не містять вимоги нотаріального посвідчення такого договору. Труднощі виникають при перевірці правомірності передачі орендарем свого переважного права, а також під час перевірки громадянства осіб (зокрема у випадку подвійного громадянства, інформація про яке відсутня в українських реєстрах). Отже, по-перше, необхідно чітко визначити форму договору, його істотні умови та порядок нотаріального посвідчення. По-друге, слід встановити наслідки неналежного повідомлення власника земельної ділянки. По-третє, важливо виробити механізм контролю за добросовісністю сторін.

Законодавець поставив у нерівне становище орендарів земельної ділянки сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення. Тому необхідно визначити спеціальну процедуру реалізації переважного права орендаря на купівлю таких земель. На нашу думку, це питання викликає подальший інтерес і потребує додаткового вивчення та нормативного врегулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
2. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>.
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.
4. Постанова Верховного суду України від 15.10.2025 у справі № 382/1370/21. URL: <https://iPLEX.com.ua/doc.php?regnum=132611228>.
5. Висіцька І. Переважне право на купівлю сільгоспземель: труднощі реалізації. URL: <https://vysitska.com/2021/01/14/%D0%BF%B7/>.
6. Гаращенко Д.Р. Особливості використання права переважної купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення, що знаходиться в оренді. *Аналітично-порівняльне правознавство: електронне наукове видання*. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/352593/339307>.
7. Лівіцька А. Запитайте у юриста: що треба знати про переважне право оренди та викупу землі? URL: <https://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=zapitajte-u-urista-so-treba-znati-pro-perevazne-pravo-orendi-ta-vikupu-zemli>.
8. Боротьба за переважне право. URL: <https://www.juscutum.com/news/borotba-za-perevazhne-pravo>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 1.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026